

Predictors of Problem-Solving Skills of Gifted Children: Family Relationships and Humor

Sevilay CANPOLAT, Istanbul University-Cerrahpasa, 0000-0002-2356-3960

Oğuzhan GÜLER, Istanbul University-Cerrahpasa, 0000-0003-3603-3691

Murat ÖKCÜ, Istanbul University-Cerrahpasa, 0000-0002-3319-2550

Ayça KÖKSAL KONİK, Istanbul University-Cerrahpasa, 0000-0001-6726-8739

Abstract

This study, which examines the predictive power of family relationships and humor variables in the problem-solving skills of gifted students, is a study based on the relational screening model. The study group of the research consisted of 295 students ($M = 12.17$, $SD = 1.13$) diagnosed as gifted and studying in Science and Art Centers in different provinces of Turkey in the 2022-2023 academic year. Problem Solving Inventory for Children, Family Relationship Scale for Children and Multidimensional Sense of Humor Scale for Children were used to collect the data. Pearson correlation analysis and multiple regression analysis method were used in the statistical analysis of the data. As a result of the study, it was found that "family relationships" and "humor" variables significantly predicted the problem-solving levels of gifted students. The findings obtained from the study were discussed in the light of the literature and recommendations for research and families were presented.

Keywords: gifted students, family relationships, humor, problem solving skills



Inonu University
Journal of the Faculty of
Education
Vol 24, No 2, 2023
pp. 1490-1507
DOI
10.17679/inuefd.1311886

Article Type
Research Article

Received
08.06.2023

Accepted
10.09.2023

Suggested Citation

Canpolat, S., Güler, O., Ökcü, M., & Köksal Konik, A. (2023). Predictors of problem-solving skills of gifted children: Family relationships and humor, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 24(2), 1490-1507. DOI: 10.17679/inuefd.1311886

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Problems that are perceived as a problem and need a solution can be encountered in all areas of life. According to Popper (1999), the whole of life is problem solving (Greiff, Holt & Funke, 2013). An individual's adaptation to the environment in which he/she lives depends on his/her ability to solve problems (Senemoğlu, 2009). Many factors have been found to be associated with the acquisition and development of problem solving skills. Research has shown that variables such as cognitive abilities, parental involvement and support, peer interactions, cultural background and educational experiences all play a role in the development and improvement of children's problem solving skills (Zhao & Zhao, 2022). It has also been reported that problem solving is associated with variables such as psychological adjustment (De la Fuente et al., 2022), psychological resilience (Pinar et al., 2018), emotional intelligence (Ertuğrul & Kutluca, 2020), coping (Huang, Li & Hsu, 2022), and academic achievement (Hacatrjana, 2022). In addition to these variables, a study on family relationships and humor variables is thought to contribute to the literature. Research has shown that the quality of family relationships and family communication can have an impact on a person's ability to solve problems effectively (Izzo et al., 2022; Kim et al., 2020). Open communication within the family (Zeng & Tan, 2021), balanced role distribution in families, and the presence of a warm relationship (Desiningrum et al., 2019; Yildiz & Altay, 2021) support the development of children with good social skills and problem-solving skills. Humor, a complex phenomenon involving cognitive, social and emotional processes (Balmores-Paulino, 2020), can be defined as a social lubricant that facilitates interaction between individuals, increases group cohesion and can reduce tension in difficult situations (Martin, 2007). Research has shown that individuals who use humor in problem solving tend to be more creative and open-minded. In a study conducted by Isen, Daubman, and Nowicki (1987), it was found that individuals who were exposed to a humorous video before engaging in a problem-solving task showed more creativity and produced more unique solutions than those who were not exposed to humor.

Purpose

This study aimed to examine the predictive power of family relationships and humor variables in the problem-solving skills of gifted students. In this study, answers to the following questions were sought:

1. Is there a significant relationship between problem solving skills, family relationships and humor?
2. Are family relationships and humor predictors of problem-solving skills?

Method

This study, which was conducted to reveal the predictive power of problem-solving skills of gifted students by family relationships and humor, is a research based on the relational screening model. The study group of the research consisted of 295 students ($M = 12.17$, $SD = 1.13$) diagnosed as gifted and studying in Science and Art Centers in different provinces of Turkey in the 2022-2023 academic year. Problem Solving Inventory for Children, Family Relationship Scale for Children and Multidimensional Sense of Humor Scale for Children were used to collect

the data. Pearson product-moment correlation analysis and multiple regression analysis method were used in the statistical analysis of the data.

Findings

In this study, it was aimed to examine the predictive power of family relationships and humor variables in the problem-solving skills of gifted students. The study reached 295 students studying at Science and Art Centers and collected data on their problem-solving skills, inhibitory family relationships, supportive family relationships and humor. In the Pearson correlation analysis of the collected data, a positive relationship was found between problem solving skills and supportive family relationships and humor, while a negative relationship was found between problem solving skills and inhibitory family relationships. In addition, a positive relationship was found between humor and supportive family relationships, while a negative relationship was found between humor and inhibitory family relationships. In the multiple regression analysis, it was found that supportive family relationships and humor explained 26% of the total variance in problem solving scores, while inhibitory family relationships and humor explained 22% of the total variance in problem solving scores.

Discussion & Conclusion

The first finding of the study is that supportive family relationships are positively related to problem solving skills. The findings of this study were similar to the findings of some studies in the literature. Olszewski-Kubilius, Lee, and Thomson (2014) examined the relationship between social skills of gifted students and their family environment and found that a loving, supportive, respectful family environment has an important role in the development of gifted children's interpersonal skills and peer relationships. Another finding of the study was that inhibitory family relationships were negatively related to problem solving skills. There are studies similar to this finding. Önder et al. (2013) found a significant negative relationship between authoritarian family attitude and social skills. The third finding of the study is that there is a positive relationship between humor and problem-solving skills. Martin and Lefcourt (1983) stated that humor is an effective way to cope with stressful situations. The fourth finding of the study is that there is a positive relationship between humor and family relationships. It is reported that environmental factors are effective in the development of humor in children (Moore et al., 2001), and positive reactions of the family to the child contribute to the development of humor in them (Socha, 2012). The last finding of the study was that supportive family relationships and humor significantly predicted the problem-solving skills of gifted children. Based on the findings of this study, some suggestions are offered to families and researchers. First, trainings can be organized for families to support their children by providing them with a suitable family environment. In this study, humor and family relationships were discussed as predictors of problem solving. In future studies, the relationship between problem solving and other variables can be examine.

Özel Yetenekli Çocukların Problem Çözme Becerilerinin Yordayıcıları: Aile İlişkileri ve Mizah

Sevilay CANPOLAT, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, 0000-0002-2356-3960

Oğuzhan GÜLER, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, 0000-0003-3603-3691

Murat ÖKCÜ, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, 0000-0002-3319-2550

Ayça KÖKSAL KONİK, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, 0000-0001-6726-8739

Öz

Özel yetenekli öğrencilerin problem çözme becerilerinde aile ilişkileri ve mizah değişkenlerinin yordama gücünün incelendiği bu araştırma, ilişkiel tarama modeline dayalı bir araştırmadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Türkiye'nin farklı illerinde bulunan Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğrenim gören, özel yetenekli tanısı almış 295 öğrenci ($\bar{x} = 12.17$, $S_s = 1.13$) oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında Çocuklar için Problem Çözme Envanteri, Çocuklar İçin Aile İlişkileri Ölçeği ve Çocuklar İçin Çok Boyutlu Mizah Anlayışı Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde Pearson korelasyon analizi ve çoklu regresyon analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda "aile ilişkileri" ve "mizah" değişkenlerinin özel yetenekli öğrencilerin problem çözme düzeylerini anlamlı şekilde yordadıkları bulunmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgular alanyazın ışığında tartışılmış ve araştırmalar ve aileler için öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: özel yetenekli öğrenciler, aile ilişkileri, mizah, problem çözme becerileri



İnönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 24, Sayı 2, 2023
ss. 1490-1507
DOI
10.17679/inuefd.1311886

Makale Türü
Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi
08.06.2023

Kabul Tarihi
10.09.2023

Önerilen Atıf

Canpolat, S., Güler, O., Ökcü, M., & Köksal Konik, A. (2023). Özel Yetenekli Çocukların Problem Çözme Becerilerinin Yordayıcıları: Aile İlişkileri ve Mizah. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 1490-1507. DOI: 10.17679/inuefd.1311886

Özel Yetenekli Çocukların Problem Çözme Becerilerinin Yordayıcıları: Aile İlişkileri ve Mizah

Bir sorun olarak algılanan ve çözüme ihtiyaç duyulan problemler hayatın her alanında karşımıza çıkabilir. Popper'a (1999) göre yaşamın tamamı problem çözmedir (Greiff, Holt & Funke, 2013). Bireyin içinde yaşadığı çevreye uyum sağlaması problem çözme becerisine bağlıdır (Senemoğlu, 2009). Problem çözme becerisi, farklı bağlamlarda karşımıza çıkan karmaşık problemleri çözmek için problemi analiz etmeyi ve etkili çözümler belirlemeyi ifade eder (Azizah & Nasrudin, 2022). Problem çözme becerisi, önceden belirlenmiş bir hedef ile ona ulaşma sürecinde ortaya çıkabilecek herhangi bir engelin farkında olmayı ve bu engellere çözüm geliştirmek için mantığı, muhakemeyi, yaratıcılığı ve eleştirel düşünmeyi kullanabilmeyi içeren bir beceridir (Ermayanti ve diğ., 2021; Rumahlatu ve diğ., 2020). Problem çözme becerisi, karmaşık problemleri tanımlamayı ve farklı bağlamlardaki engellerin üstesinden gelmek için etkili çözümler geliştirmeyi içeren bilişsel bir yetenektir (Scherer & Beckmann, 2014).

Problem çözme becerileri, kişilerarası ilişkileri güçlendirmede (Yurtsal ve Özdemir, 2015), gündelik yaşamın olumsuz etkilerini azaltmada (Totan & Kabasakal, 2012), hayatımızda karşılaştığımız sorunların çözümünde, öğrencilerin öğrenme sürecinde ve akademik başarıyı arttırmada (OECD, 2019) kritik bir rol oynamaktadır. Öğrencilerin eleştirel düşünme, yaratıcılık, özyönetim ve iş birliği gibi diğer önemli becerileri de geliştirmelerine yardımcı olabilir (Jonassen, 2000). Ayrıca öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirmeleri, onların daha yaratıcı ve yenilikçi düşünebilmelerine yardımcı olabilir ve ileride iş hayatlarında başarılı olmalarına katkı sağlayabilir (Gubbins, 2015; Van den Heuvel-Panhuizen, 2003). Problem çözme becerileri, çocukların uyum sağlama ve dayanıklılıklarını arttırmada önemli olmasının yanı sıra onların genel sağlık ve gelişimlerinde de önemli bir rol oynamaktadır (Jager & Maserumule, 2021).

Problem çözme becerilerinin kazanılması ve geliştirilmesi ile birçok faktörün ilişkili olduğu bulunmuştur. Araştırmalar, bilişsel yetenekler, ebeveyn katılımı ve desteği, akran etkileşimleri, kültürel geçmiş ve eğitim deneyimleri gibi değişkenlerin hepsinin çocukların problem çözme becerilerinin gelişmesinde ve geliştirilmesinde rol oynadığını göstermiştir (Zhao & Zhao, 2022). Ayrıca problem çözmenin psikolojik uyum (De la Fuente ve diğ., 2022), psikolojik sağlık (Pinar ve diğ., 2018), duygusal zekâ (Ertuğrul & Kutluca, 2020), başa çıkma (Huang, Li & Hsu, 2022), akademik başarı (Hacatrjana, 2022) gibi değişkenlerle ilişkili olduğu rapor edilmiştir. Bu değişkenlere ek olarak, aile ilişkileri ve mizah değişkenlerine yönelik bir araştırmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Problem çözme becerilerinin gelişiminin genellikle erken yaşta başladığı ve çeşitli eğitim müdahaleleriyle beslenebileceği düşünülmektedir. O nedenle ebeveynlerin ve eğitimcilerin çocuklarda problem çözme becerilerini geliştirmeyi amaçlayan stratejiler tasarlarlarken bu ilişkili faktörleri dikkate almaları gerekmektedir. Problem çözme hem bilişsel esneklik hem de soyut düşünme yeteneği gerektirdiğinden, özel yetenekli öğrencilerin problem çözme becerilerinin, onların bilişsel kapasiteleri, yaratıcılıkları ve motivasyonları nedeniyle diğer öğrencilere kıyasla daha gelişmiş olabileceği ifade edilmektedir (Assouline ve diğ., 2015). Ancak literatür incelendiğinde özel yeteneklilik, mizah ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin kapsamını ve doğasını net bir şekilde anlamak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Problem Çözme Becerileri ve Aile İlişkileri

Bu araştırmada problem çözme ile ilişkili olduğu düşünülen değişkenlerden biri aile ilişkileridir. Aile ilişkileri ve problem çözme becerilerinin karşılıklı bir ilişkiye sahip olduğu, yani birbirlerini hem olumlu hem de olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir. Örneğin, yeterli problem çözme becerilerine sahip olmayan bireyler, aile ilişkilerinde problem yaşayabilirler. Öte yandan, güçlü aile ilişkilerine sahip olan bireyler etkili problem çözme becerilerini geliştirebilirler. Birbirleriyle iyi ilişkisi olan aile üyeleri daha etkili iletişim kurabilirler ve sorunlara çözüm bulmak için birlikte çalışabilirler.

Araştırmalar, aile ilişkilerinin ve aile içi iletişimin kalitesinin, bir kişinin sorunları etkili bir şekilde çözme becerisi üzerinde etkili olabileceğini göstermiştir (Izzo ve diğ., 2022; Kim ve diğ., 2020). Aile içindeki açık iletişim (Zeng & Tan, 2021), ailelerdeki rol dağılımının dengeli olması ve sıcak bir ilişkinin varlığı (Desiningrum ve diğ., 2019; Yıldız & Altay, 2021) iyi sosyal becerilere ve problem çözme becerilerine sahip çocukların gelişimini desteklemektedir.

Sosyal Öğrenme Kuramına (SLT) göre bireyler başkalarının davranışlarını gözlemleyerek ve model alarak öğrenirler (Bandura, 1977). Problem çözme becerileri bağlamında çocuklar, aile üyelerini gözlemleyerek ve onlarla etkileşim kurarak etkili problem çözme stratejilerini öğrenebilirler. Etkili problem çözme becerileri sergileyen ebeveynler, çocuklarına öğrenmeleri için bir model sağlayabilir (Bandura, 1977). Ayrıca, aile iletişim kalıpları da çocuklarda problem çözme becerilerinin gelişimini etkileyebilir. Aile üyelerinin katkı sağlayan işbirlikçi bir tarz benimsediklerinde çocukların daha iyi problem çözme becerileri sergiledikleri rapor edilmiştir (Zhang ve diğ., 2020). Bunun nedeni, işbirlikçi iletişim kalıplarının, çocukların tartışmalara katılarak ve diğer aile üyelerinden öğrenerek kendi problem çözme becerilerini geliştirmelerine izin vermesidir. Ayrıca aile desteği ve teşviki de problem çözme becerilerinin gelişiminde önemli bir rol oynayabilir. Araştırmalar, ailelerinden destek ve cesaret alan çocukların öz-yeterlik inançlarının daha yüksek olduğunu ve problem çözme davranışlarıyla meşgul olma olasılıklarının daha yüksek olduğunu göstermiştir (Kerns ve Abraham, 2002).

Tüm normal gelişim gösteren çocuklar gibi özel yetenekli çocukların da problem çözme becerilerinin gelişiminde aile ilişkilerinin rolü büyüktür. O nedenle özel yetenekli çocukların aile ilişkilerinin doğasını anlamak önemlidir. Özel yetenekli bireyler bilişsel yetenekleri ve özellikleri nedeniyle benzersiz aile ilişkilerine sahip olabilirler. Bir çalışmada, özel yetenekli çocukların anneleriyle babalarından daha yakın ilişkilere sahip olma eğiliminde oldukları bulunmuştur; bunun nedeni, birçok ailede annelerin birincil bakıcılar olma eğiliminde olmaları olabilir (Gallagher & Gallagher, 1994). Özel yetenekli çocuklar, muhtemelen ilgi ve yeteneklerindeki farklılıklardan dolayı, özel yetenekli olmayan çocuklara göre kardeşleriyle daha fazla çatışma yaşayabilirler (Brimhall ve Cullinan, 1991).

Ebeveynlik stilleri açısından, bazı araştırmalarda, özel yetenekli çocukların ebeveynlerinin, yüksek düzeyde sıcaklık ve desteğin yanı sıra yüksek davranış beklentileri ile karakterize edilen otoriter ebeveynlik stillerini kullanma olasılıklarının daha yüksek olabileceği rapor edilmiştir (Gottfried, Gottfried ve Guerin, 2007). Gross (2000), özel yetenekli çocukların ebeveynlerinin aşırı korumacı veya izin verici ebeveynlik stillerini kullanma olasılıklarının daha yüksek olabileceğini bildirmiştir.

Özel yetenekli bireyler, aile ilişkilerinde de benzersiz zorluklar yaşayabilir. Örneğin, özellikle yetenekleri tanınmadığında veya değer verilmediğinde, aile üyeleri tarafından yanlış

anlaşıldıklarını veya desteklenmediklerini hissedebilirler (Webb ve diğ. 2007). Gelişmiş yetenekleri nedeniyle aile üyelerinden farklı veya izole edilmiş hissetmekle de mücadele edebilirler (Silverman, 1993).

Genel olarak aileler, özel yetenekli çocukların beklenti ve ihtiyaçlarının bilincinde olarak, etkili problem çözme stratejileri modelleyerek, işbirlikçi iletişim kalıplarını kullanarak, destek ve teşvik sağlayarak özel yetenekli çocukların problem çözme becerilerinin gelişmesinde önemli bir rol oynayabilir. Bu nedenlerle aile ilişkilerinin destekleyici veya engelleyici olmasının problem çözmenin anlamlı düzeyde yordayıcısı olabileceği düşünülmektedir.

Problem Çözme Becerileri ve Mizah

Bu araştırmada problem çözme ile ilişkili olduğu düşünülen değişkenlerden diğeri mizahtır. Problem çözme ve mizah görünüşte ilgisiz iki kavramdır, ancak aslında yakından iç içe geçmişlerdir. Mizah, bireylerin problemlere farklı bir bakış açısıyla yaklaşmasını ve yaratıcı çözümler üretmesini sağladığı için problem çözmeye etkili bir araç olabilir. Çünkü mizah, insanları bir araya getirebilecek ve ruh halini hafifletebilecek ortak bir deneyim yaratarak sosyal etkileşimlerde değerli bir işlev görebilir.

Bilişsel, sosyal ve duygusal süreçleri içeren, karmaşık bir olgu olan mizah (Balmores-Paulino, 2020), bireyler arasındaki etkileşimi kolaylaştıran, grup uyumunu arttıran ve zor durumlarda gerilimi azaltabilen sosyal bir kayganlaştırıcı olarak tanımlanabilir (Martin, 2007). Araştırmalar, problem çözmeye mizahı kullanan bireylerin daha yaratıcı ve açık fikirli olma eğiliminde olduğunu göstermiştir. Isen, Daubman ve Nowicki (1987) tarafından yapılan bir araştırmada, bir problem çözme görevine girişmeden önce mizahi bir videoya maruz kalan bireylerin, mizaha maruz kalmayanlara göre daha fazla yaratıcılık gösterdikleri ve daha benzersiz çözümler ürettikleri bulunmuştur.

Mizah aynı zamanda stres ve kaygıyı azaltarak problem çözme becerilerini geliştirme gücüne de sahiptir. Martin ve Lefcourt (1983) tarafından yapılan bir araştırmaya göre mizah, stresli durumlarda başa çıkmak için etkili bir başa çıkma mekanizması olabilir. Bireyler daha az stresli ve endişeli olduklarında, sorunlara daha sağlıklı düşünen bir zihin ile yaklaşmakta ve bu bireylerin etkili çözümler üretme olasılıkları daha yüksek olmaktadır.

Literatür incelendiğinde özel yetenekli bireylerin, gelişmiş bilişsel becerilerini ve yaratıcılıklarını yansıtan benzersiz mizah biçimleri sergiledikleri bulunmuştur. Sternberg ve Davidson'a (2005) göre, özel yetenekli bireyler genellikle kelime oyunları, kelime oyunları ve uyumsuzluk ile karakterize edilen "eğlenceli" bir mizah anlayışı sergilerler. Bu mizah türü, ileri düzeyde bilişsel esneklik ve yaratıcılık gerektiren, görünüşte alakasız fikirler veya kavramlar arasında beklenmedik bağlantılar kurmayı içerir.

Özel yetenekli bireyler mizahı sosyal etkileşim ve kendini ifade etme aracı olarak da kullanırlar. Stresle başa çıkmak, sosyal bağlar kurmak ve sosyal normlara meydan okumak için mizahı kullanabilirler (Neihart ve diğ., 2002). Örneğin, özel yetenekli çocuklar otoriteye meydan okumak veya uyumsuz görüşlerini ifade etmek için mizahı kullanabilirler.

Genel olarak, özel yetenekli bireyler tarafından sergilenen benzersiz mizah biçimleri, onların gelişmiş bilişsel ve sosyal-duygusal becerilerini yansıtır. Entelektüel oyun, sosyal etkileşim ve kendini ifade etme aracı olarak mizahı kullanma becerileri, genel refahlarına,

problem çözüme becerilerine ve hayattaki başarılarına katkıda bulunabilir. Bu nedenle mizahın problem çözümenin anlamlı düzeyde yordayıcısı olabileceği düşünülmektedir.

Bu araştırmanın problem çözüme becerilerine ilişkin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Özel yetenekli öğrencilerin problem çözüme becerilerini yordayan değişkenlerin ortaya konması yapılacak müdahale çalışmalarına yön verebilir.

Özel yetenekli öğrencilerin yaratıcı problem çözüme becerilerini ele alan çalışmalara (Çetinkaya, 2014; Treffinger ve Isaksen, 2005; Yıldız ve diğ., 2012) rastlanılsa da özel yetenekli öğrencilerin aile ilişkileri ve mizahının problem çözüme becerileriyle birlikte ele alındığı çalışmaya rastlanılmamıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada özel yetenekli öğrencilerin problem çözüme becerilerinde aile ilişkileri ve mizah değişkenlerinin yordama gücünü incelemek amaçlanmıştır. Bu çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Problem çözüme becerisi, aile ilişkisi ve mizah arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Aile ilişkileri ve mizah problem çözüme becerilerinin yordayıcısı mıdır?

Yöntem

Araştırma Deseni

Özel yetenekli öğrencilerin problem çözüme becerilerinin, aile ilişkileri ve mizah tarafından yordama gücünü ortaya koymak amacıyla yapılmış bu araştırma ilişkisel tarama modeline dayalı bir çalışmadır. İlişkisel tarama modelinde iki ya da daha çok değişken arasındaki birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlanır (Karasar, 2014). Bu çalışmada problem çözüme becerilerinin, aile ilişkisi ve mizah ile değişiminin derecesi belirlenmeye çalışılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini grubunu 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Türkiye'nin farklı illerinde bulunan Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğrenim gören, özel yetenekli tanımlanmış öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemi ise bu öğrenciler arasından kolaydan örnekleme yöntemi ile seçilmiş 295 öğrenci ($\bar{x} = 12.17$, $ss = 1.13$) oluşturmaktadır. Çalışmanın örnekleme ilişkin demografik bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

Çalışma Örnekleme İlişkin Demografik Bilgilerin Dağılımı

Değişken	Seçenek	f	%
Cinsiyet	Erkek	159	53.9
	Kadın	136	46.1
Sınıf düzeyi	5. sınıf	96	32.5
	6. sınıf	97	32.9
	7. sınıf	102	34.6
Ebeveyn medeni durumu	Evli	284	96.3
	Boşanmış	11	3.7
Anne eğitim durumu	İlkokul	63	21.4
	Ortaokul	44	14.9

	Lise	94	31.9
	Üniversite	63	21.4
	Lisansüstü	31	10.5
Baba eğitim durumu	İlkokul	35	11.9
	Ortaokul	54	18.3
	Lise	99	33.6
	Üniversite	75	25.4
	Lisansüstü	32	10.8
Kardeş sayısı	1	60	20.3
	2	100	33.9
	3	91	30.8
	4 ve daha fazla	44	14.9
Doğum sırası	İlk çocuk	131	44.4
	Ortanca	80	27.1
	Son çocuk	84	28.5

Not. $N = 295$.

Veri Toplama Araçları

Çocuklar için Problem Çözme Envanteri

Öğrencilerin problem çözme becerisini ölçmek amacıyla Serin, Bulut Serin ve Saygılı (2010) tarafından geliştirilmiş olan “Çocuklar için Problem Çözme Envanteri-ÇPÇE” kullanılmıştır. Envanter 24 madde ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Problem çözme becerilerine güven, özdenetim ve kaçınma ölçeğin alt boyutlarıdır. Ölçeğin ilk boyutunda 12, ikinci boyutunda 7 ve üçüncü boyutunda 5 madde bulunmaktadır. İç tutarlık katsayıları ise ilk boyutun 0.85, ikinci boyutun 0.78 ve üçüncü boyutun 0.66’dir. Toplam varyansın %42.26’sını açıklamaktadır ($\chi^2 /df= 2.49$, RMSEA= 0.051, GFI= 0.92, CFI= 0.90). (Örnek madde: Sorunlarımdan kaçma yerine sorunumu çözmeye çalışırım). Bu ölçekte yer alan ifadeler “Hiçbir zaman”, “Ender olarak”, “Arada sırada”, “Sık sık”, “Her zaman” şeklinde 5’li likert ile derecelendirilmiştir. Çocuklar için problem çözme puanları arasında hesaplanan korelasyon 1. Alt boyut "Problem çözme becerilerine güven" için 0.741 ($p<0.001$), 2. Alt boyut "Özdenetim" için 0.679 ($p<0.001$) ve 3. "Kaçınma" alt boyut için 0.478 ($p<0.001$) olarak bulunmuştur. Hem madde hem de faktör temelinde elde edilen madde-test korelasyon katsayıları negatif, sıfır ya da sıfıra yakın bulunmadığından (Tavşancıl, 2005), envanterin iç tutarlılığının yüksek ve dolayısıyla yapı geçerliğinin var olduğu söylenebilir. Bu çalışmada yapılan analizde iç tutarlılık katsayısı $\alpha = .885$ bulunmuştur.

Çocuklar için Aile İlişkileri Ölçeği

Öğrencilerin aile ilişkilerini belirlemek amacıyla Demirtaş, Zorbaz ve Korkut Owen (2013) tarafından geliştirilmiş olan “Çocuklar için Aile İlişkileri Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek 20 maddeden ve 2 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin birinci alt boyutu “Engelleyici aile ilişkileri”, ikinci alt boyutu ise “Destekleyici aile ilişkileri”dir. Alt boyutlara ilişkin toplam puan elde edilemeyeceği düşünülmüş ve alt boyutların puanları ayrı analiz edilmiştir. Bu ölçekte yer alan ifadeler “Her zaman”, “Bazen”, “Hiçbir zaman”, şeklinde 3’lü likert ile derecelendirilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin uyumlu olduğu görülmüştür ($\chi^2/sd=1.89$, NFI= .90, CFI= .96, GFI= .91, AGFI= .89 ve RMSEA= .05). Cronbach Alfa iç tutarlılık kat sayısı birinci boyut için .82, ikinci boyut için .76 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada yapılan analizde iç tutarlılık katsayısı birinci boyut için $\alpha = .799$, ikinci boyut için $\alpha = .755$ bulunmuştur.

Çocuklar İçin Çok Boyutlu Mizah Anlayışı Ölçeği

Öğrencilerin mizah anlayışını ölçmek amacıyla Akın ve Bilgin (2015) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan “Çocuklar İçin Çok Boyutlu Mizah Anlayışı Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek 17 maddeden ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin birinci alt boyutu “Mizah üretme”, ikinci alt boyutu “Mizah yoluyla başa çıkma” ve üçüncü alt boyutu ise “Mizahı beğenme” şeklindedir. Bu ölçekte yer alan ifadeler “Hiçbir zaman”, “Nadiren”, “Ara sıra”, “Sıklıkla”, “Her zaman” şeklinde 5’li likert ile derecelendirilmiştir. Ölçeğin faktör yükleri .54 ile .88 arasında sıralanmaktadır. Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı ölçeğin bütünü için .92, mizah üretme alt boyutu için .92, mizah yoluyla başa çıkma alt boyutu için .87, mizahı beğenme alt boyutu için .88 olarak bulunmuştur ($\chi^2= 187.46$, $sd= 113$, $RMSEA= .048$, $CFI=.97$, $GFI=.93$, $AGFI=.90$, $SRMR=.052$). Bu çalışmada yapılan analizde iç tutarlılık katsayısı $\alpha= .926$ bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri 2022-2023 eğitim öğretim yılı haziran ayında toplanmıştır. Bu çalışmanın verileri yazılı formlar kullanılarak elde edilmiştir. Ölçek formları çalışmanın kişisel bilgi formu ve ölçek maddeleri eklenerek oluşturulmuştur. Bilim ve Sanat Merkezlerine devam eden özel yetenekli öğrencilere ulaşıp öğrencilerden formların doldurulması istenmiştir. Öğrencilerin gönüllülük esasına göre çalışmaya katılımı sağlanmıştır. Ayrıca çalışmaya katılmak isteyen gönüllü öğrencilerin ailelerinden onam formu alınmıştır. Çalışmanın herhangi bir aşamasında devam etmek istemeyen öğrenciler formu doldurmayı bırakmışlardır. Çalışmada veri toplama süreci 15 gün sürmüştür.

Verilerin Analizi

Çalışmada hangi analizlerin tercih edileceğinin belirlenebilmesi için verilerin dağılımına bakılmıştır. Çocuklar için Problem Çözme Envanteri için skewness (çarpıklık) değeri $-.117$, kurtosis (basıklık) değeri $-.222$ olarak hesaplanmıştır. Çocuklar İçin Aile İlişkileri Ölçeğinin engelleyici aile ilişkileri boyutu için skewness değeri $.840$, kurtosis değeri $.157$ ve destekleyici aile ilişkileri boyutu için skewness değeri $-.956$, kurtosis değeri $.403$ olarak hesaplanmıştır. Çocuklar için çok boyutlu mizah anlayışı ölçeği için skewness değeri $-.546$, kurtosis değeri $-.382$ olarak hesaplanmıştır. Her üç ölçek için de skewness ve kurtosis değerleri -1 ile $+1$ arasında olduğu için verilerin normal dağılım gösterdiği varsayımıyla verilerin analizinde parametrik testler tercih edilmiştir (Çokluk ve diğ., 2012). Engelleyici aile ilişkilerinin ve mizahın yordayıcı değişken olduğu regresyon analizinde uç değer olup olmadığını belirlemek için bakılan cooks distance değerinin ($max = .103$) 1 ’den küçük olduğu, hataların birbirinden bağımsız olduğunu gösteren Dublin Watson testi sonucunda değer $1-4$ arasında ($2,070$) olduğu görülmüştür. Bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı probleminin olmadığını anlamak için VIF (Tabachnick & Fidell, 2013) değerine bakılmış ($VIF = 1.006$) 4 ’ten küçük olduğu görülmüştür. Destekleyici aile ilişkilerinin ve mizahın yordayıcı değişken olduğu regresyon analizinde uç değer olup olmadığını belirlemek için bakılan cooks distance değerinin ($max = .287$) 1 ’den küçük olduğu, hataların birbirinden bağımsız olduğunu gösteren Dublin Watson testi sonucunda değer $1-4$ arasında ($2,077$) olduğu görülmüştür. Bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı probleminin olmadığını anlamak için VIF (Tabachnick & Fidell, 2013) değerine bakılmış ($VIF = 1.052$) 4 ’ten küçük olduğu görülmüştür. Bu yapılan analizler sonucunda çoklu regresyon için gerekli varsayımların uygun olduğu tespit edilmiştir.

Etik Kurul Kararı

Bu araştırma için İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulundan (02.06.2023-701912) izin alınmıştır.

Bulgular

Araştırmada öncelikle problem çözme bağımlı değişkeni ile aile ilişkileri ve mizah bağımsız değişkenlerinin puan ortalamaları, standart sapmaları, en büyük, en küçük puanları, çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Bağımlı ve bağımsız değişkenlere ait betimsel istatistik sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Bağımlı ve Bağımsız Değişkenlerin Betimsel İstatistikleri

Değişkenler	N	\bar{X}	Ss	Min-Max	Çarpıklık	Basıklık
Bağımlı değişken						
Problem çözme	295	83.65	.971	26-120	-.117	-.222
Bağımsız değişken						
Engelleyici aile ilişkileri	295	15.49	.216	10-26	.840	.157
Destekleyici aile ilişkileri	295	25.42	.234	12-30	-.956	.403
Mizah	295	64.55	.875	17-85	-.546	-.382

Tablo 2 incelendiğinde, özel yetenekli öğrencilerin problem çözme puan ortalamasının 83.65 (Ss = .971), engelleyici aile ilişkilerinin puan ortalamasının 15.49 (Ss = .216), destekleyici aile ilişkilerinin puan ortalamasının 25.42 (Ss = .234) ve mizahın puan ortalamasının 64.55 (Ss=.875) olduğu görülmektedir. Regresyon analizi yapılmadan önce bağımlı değişken ve bağımsız değişkenlerin birbirleriyle olan korelasyonları incelenmiştir. Değişkenlerin Pearson korelasyon katsayıları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3

Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Katsayıları

Değişken	1	2	3	4
1. Problem çözme	-			
2. Engelleyici aile ilişkileri	-.41*	-		
3. Destekleyici aile ilişkileri	.49*	-.62*	-	
4. Mizah	.25*	-.07*	.22*	-

Not. N = 295. * $p < .01$

Tablo 3 incelendiğinde, özel yetenekli öğrencilerin problem çözme becerileri ile destekleyici aile ilişkileri ve mizah arasında pozitif bir ilişki bulunurken özel yetenekli öğrencilerin problem çözme becerileri ile engelleyici aile ilişkileri arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca mizah ve destekleyici aile ilişkileri arasında pozitif bir ilişki bulunurken mizah ve engelleyici aile ilişkileri arasında da negatif bir ilişki bulunmuştur. Araştırmanın yordayıcı değişkenleri olan aile ilişkileri (engelleyici, destekleyici) ve mizahın özel yetenekli öğrencilerin problem çözme becerisini yordamasına ait çoklu regresyon analizleri yapılmıştır. Özel yetenekli öğrencilerin problem çözme becerilerinin engelleyici aile ilişkileri ve mizah ile yordanmasına ilişkin bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4

Özel Yetenekli Öğrencilerin Problem Çözme Becerilerinin Engelleyici Aile İlişkileri ve Mizah ile Yordanmasına İlişkin Bulgular

	B	Std Hata	t	p	R ²
Sabit	94.770	5.448	17.396	.000	
Engelleyici aile ilişkileri	-1.767	.233	-7.575	.000	.219
Mizah	.252	.058	4.372	.000	

Not. R = .468, F₍₂₋₂₉₂₎ = 41.018 p = .000

Tablo 4 incelendiğinde, yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre, engelleyici aile ilişkileri ve mizahın özel yetenekli öğrencilerin problem çözme becerisini anlamlı bir şekilde yordamaktadır (R = .468, R² = .219, F₍₂₋₂₉₂₎ = 41.018 p = .000). Bu değişkenler birlikte problem çözme becerisindeki toplam varyansın %22'sini açıklamaktadır. Özel yetenekli öğrencilerin problem çözme becerilerinin destekleyici aile ilişkileri ve mizah ile yordanmasına ilişkin bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Özel Yetenekli Öğrencilerin Problem Çözme Becerilerinin Destekleyici Aile İlişkileri ve Mizah ile Yordanmasına İlişkin Bulgular

	B	Std Hata	t	p	R ²
Sabit	24.516	5.903	4.153	.000	
Destekleyici aile ilişkileri	1.889	.213	8.852	.000	.264
Mizah	.172	.057	3.013	.003	

Not. R = .513, F₍₂₋₂₉₂₎ = 52.243 p = .000

Tablo 5 incelendiğinde, yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre, destekleyici aile ilişkileri ve mizahın özel yetenekli öğrencilerin problem çözme becerisini anlamlı bir şekilde yordamaktadır (R = .513, R² = .264, F₍₂₋₂₉₂₎ = 52.243 p = .000). Bu değişkenler birlikte problem çözme becerisindeki toplam varyansın %26'sını açıklamaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada özel yetenekli öğrencilerin problem çözme becerilerinde aile ilişkileri ve mizah değişkenlerinin yordama gücünün incelenmesi amaçlanmıştır. Bilim ve Sanat Merkezlerinde eğitim gören 295 öğrenciye ulaşılmış, onların problem çözme, engelleyici aile ilişkileri, destekleyici aile ilişkileri ve mizah anlayışlarına yönelik veri toplanmıştır. Toplanan verinin Pearson korelasyon analizinde problem çözme becerileri ile destekleyici aile ilişkileri ve mizah arasında pozitif bir ilişki bulunurken, problem çözme becerileri ile engelleyici aile ilişkileri arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca mizah ve destekleyici aile ilişkileri arasında pozitif bir ilişki bulunurken, mizah ve engelleyici aile ilişkileri arasında da negatif bir ilişki bulunmuştur. Yapılan çoklu regresyon analizinde ise destekleyici aile ilişkileri ve mizahın problem çözme puanlarındaki toplam varyansın %26'sını açıkladığı, engelleyici aile ilişkileri ve mizahın problem çözme puanlarındaki toplam varyansın %22'sini açıkladığı görülmüştür.

Araştırmanın ilk bulgusu destekleyici aile ilişkilerinin problem çözme becerisi ile pozitif ilişkili olmasıdır. Bu araştırmanın bulguları alanyazında bazı araştırma bulgularıyla benzerlik göstermiştir. Olszewski-Kubilius, Lee ve Thomson'un (2014) özel yetenekli öğrencilerin sosyal becerileri ile aile çevresi arasındaki ilişkisi incelediği çalışmasında, sevgi içeren, destekleyici,

saygılı aile çevresinin, yetenekli çocukların kişiler arası becerilerinde ve akran ilişkilerindeki gelişimlerinde önemli bir yere sahip olduğunu bulmuştur. Eisenberg ve diğerlerinin (2005) yaptığı çalışmada ailede duyguların uygun şekilde ifade edilmesinin, çocukların sosyal problemler karşısında soğukkanlı, rahat ve iyimser olmalarını desteklediği bulunmuştur. Grusec (2017) annenin sıcak ve ilgili olmasının çocukların duygularını düzenlemesinde olumlu olduğunu belirtmiştir. Izzo ve diğerleri (2022), Kim ve diğerleri (2020) aile ilişkilerinin ve aile içi iletişimin kalitesinin, bir kişinin sorunları etkili bir şekilde çözme becerisi üzerinde etkili olabileceğini ifade etmişlerdir. Bu çalışmada da destekleyici aile ilişkileri ile problem çözme becerileri arasında pozitif ilişkinin olması, aile içindeki açık iletişimin varlığı (Zeng & Tan, 2021), ailelerdeki rol dağılımının dengeli olması ve sıcak bir ilişkinin varlığı (Desiningrum ve diğ., 2019; Yıldız & Altay, 2021) iyi sosyal becerilere ve problem çözme becerilerine sahip çocukların gelişimini desteklediği literatüre katkı sağlamıştır.

Araştırmanın bir diğer bulgusu engelleyici aile ilişkilerinin problem çözme becerisi ile negatif yönde ilişkili olmasıdır. Bu bulguya benzer çalışmalar bulunmaktadır. Önder ve diğerlerinin (2013) yaptığı çalışmada otoriter aile tutumu ile sosyal beceri arasında anlamlı negatif yönde bir ilişki olduğu bulunmuştur. Algül ve diğerlerinin (2022) yaptığı çalışmada çocukların sosyal becerileri ile anne tutumları arasındaki ilişkiye bakılmış ve otoriter anne tutumları olan çocukların soru çözme, saldırgan davranış, dürtülerle başa çıkma becerileri ile olumsuz yönde ilişki bulunmuştur. Otoriter tutum sonucunda, çocukların problemi çözmek yerine saldırgan, baskıcı olabildiğini, akran ilişkilerinde şiddete, zorbalığa başvurabildiklerini belirtilmiştir (Keown and Woodward, 2006; Papalia et al., 2003).

Araştırmanın üçüncü bulgusu mizah ve problem çözme becerisi arasında pozitif ilişkinin olmasıdır. Martin ve Lefcourt (1983) mizahı, stresli durumlarda başa çıkmak için etkili bir yol olarak ifade etmişlerdir. Bireyler mizahı kullanarak stresi azaltmakta ve daha sağlıklı düşünebilmektedir. Bu çalışmada da önceki araştırmalarda olduğu gibi mizah ile zekâ arasında da ilişki bulunmuştur (Sternberg ve Davidson, 2005). İleri düzeyde bilişsel esneklik ve yaratıcılık gerektiren mizah sayesinde özel yetenekli bireyler, görünüşte alakasız fikirler veya kavramlar arasında beklenmedik bağlantılar kurarak problemi daha kolay çözebilmektedir.

Araştırmanın dördüncü bulgusu mizah ve aile ilişkileri arasında pozitif bir ilişkinin bulunmasıdır. Çocuklarda mizahın gelişiminde çevresel faktörlerin etkili olduğu (Moore ve diğ., 2001), ailenin çocuğa gösterdiği olumlu tepkilerin onlarda mizahın gelişimine katkı sağladığı bildirilmektedir (Socha, 2012). Ayrıca çocukların küçük yaşlardan itibaren ailesinden öğrendiği ve içselleştirdiği davranışları yaşamına uyarladıkları (Coleman, 2018) düşünüldüğünde destekleyici aile ilişkilerinin çocukların mizah anlayışını geliştirdiği görülmektedir. Bu çalışmada da mizah ile destekleyici aile ilişkileri arasında pozitif bir ilişki bulunması alan yazını destekler niteliktedir.

Araştırmanın son bulgusu destekleyici aile ilişkileri ve mizahın özel yetenekli çocukların problem çözme becerilerini anlamlı düzeyde yordamasıdır. Diğer bir deyişle problem çözme becerisi mizah ve destekleyici aile ilişkilerinden etkilenmektedir. Özel yetenekli olan, mizahı kullanmak için gereken kapasiteye sahip olan çocuklar ailelerinden de destek aldıkça bu özelliklerini geliştirmekte ve problemlerini daha rahat bir şekilde çözebilmektedir. Problem çözenin yordayıcıları olan mizah ve aile ilişkilerinin belirlenmesinin alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Her araştırmada olduğu gibi bu araştırmanın da bazı sınırlılıkları mevcuttur. Araştırmanın verileri haziran ayında toplandığından sınava hazırlanan 8. Sınıf öğrencileri Bilim ve Sanat Merkezine gelmemektedir. Bu nedenle bu araştırmaya 8. sınıf öğrencileri dahil edilememiştir. İleride yapılacak çalışmalarda veri toplama zamanlamasına dikkat edilmelidir.

Bu araştırmanın bulgularından hareketle ailelere, araştırmacılara bazı öneriler sunulmaktadır. İlk olarak ailelerin çocuklarına uygun aile ortamı sağlayarak onları desteklemeleri için eğitimler düzenlenebilir. Aile eğitimi verilebilir. Okul psikolojik danışmanlara bu konuda eğitici eğitimi verilebilir. Onlar aracılığıyla ailelere ulaşılabilir. Ortaokul öğretmenlerine eğitimler verilebilir, ders içinde mizah davranışını kullanan öğrencilere karşı nasıl davranacaklarını hakkında bilgiler verilebilir. Mizah davranışının aslında problem çözme becerisi ile ilişkili olduğu ve bu davranışın asla köreltilmemesi gerektiğinin önemi açıklanabilir. Bu araştırmada problem çözmenin yordayıcıları olarak mizah ve aile ilişkileri ele alınmıştır. Araştırmacılara öneri olarak ise problem çözmenin başka değişkenlerle ilişkileri incelenmesi önerilebilir. Problem özme becerisinin nitel çalışmalarla incelenmesi gerektiği de bir başka öneri olarak sunulabilir.

ıkar atışması Bildirimi

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar atışması beyan etmemiştir.

Destek/Finansman Bilgileri

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Etik Kurul Kararı

Bu araştırma için İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulundan (02.06.2023-701912) izin alınmıştır.

Kaynakça/References

- Akın, A., & Bilgin, O. (2015). Çocuklar için çok boyutlu mizah anlayışı ölçeğinin Türkçe formu: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Journal of International Social Research*, 8(37), 684-688.
- Algül, N. A., UzkuL, S., & Özçelik, A. D. Ö. (2022). Dört-altı yaş arasındaki çocukların sosyal becerileri ile anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. In *International Symposium on Child "Child in Interdisciplinary Perspective" Proceedings Book* (pp. 62).
- Assouline, S. G., Colangelo, N., Lupkowski-Shoplik, A., & Lipscomb, J. (2015). *Developing math talent: A guide for educators and parents*. Waco, TX: Prufrock Press.
- Azizah, U., & Nasrudin, H. (2022). Problem solving thinking skills: Effectiveness of problem-solving model in teaching chemistry college students. *Jurnal Penelitian Pendidikan Ipa*, 8(3), 1462-1469. <https://doi.org/10.29303/jppipa.v8i3.1700>
- Balmores-Paulino, R. S. (2020). Humor. *Encyclopedia of Personality and Individual Differences*, 2081-2087.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Brimhall, D., & Cullinan, C. (1991). Gifted siblings: The relationship with their siblings and parents. *Gifted Child Quarterly*, 35(1), 16-22.
- Coleman, J. S. (2018). *Parents, their children, and schools*. Routledge.
- Çetinkaya, Ç. (2014). The effect of gifted students' creative problem solving program on creative thinking. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 3722-3726.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları* (Vol. 2). Ankara: Pegem Akademi.
- De la Fuente, A., Cardeñoso, O., Chang, E. C., Lucas, A. G., Li, M., & Chang, O. D. (2022). The role of problem-solving ability, beyond academic motivation, in college students' psychological adjustment. *Current Psychology*, 1-10. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-02945-y>.
- Demirtaş Zorbaz, S., & Korkut Owen, F. (2013). Çocuklar için aile ilişkileri ölçeği' nin geliştirilmesi. *Turkish Psychological Counseling & Guidance Journal*, 4(39).
- Desiningrum, D. R., Suminar, D. R., & Surjaningrum, E. R. (2019). Otizm spektrum bozukluğu olan çocukların annelerinde psikolojik iyilik hali: Aile işlevinin rolü. *Humanitas Endonezya Psikoloji Dergisi*, 16(2), 106. <https://doi.org/10.26555/humanitas.v16i2.10981>
- Eisenberg, N., Zhou, Q., Spinrad, T. L., Valiente, C., Fabes, R. A., & Liew, J. (2005). Relations among positive parenting, children's effortful control, and externalizing problems: A three-wave longitudinal study. *Child development*, 76(5), 1055-1071.
- Ermayanti, E., Anwar, Y., & Santri, D. J., (2021). Analysis of students' creative thinking on plant microtechnical laboratory practices. *Jpbi (Jurnal Pendidikan Biologi Indonesia)*, 7(2), 111-116. <https://doi.org/10.22219/jpbi.v7i2.12321>
- Ertuğrul, N., & Kutluca, A. Y. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin duygusal zekâ düzeyleri ile problem çözme becerileri ilişkisi. *Academy Journal of Educational Sciences*, 4(1), 1-10. <https://doi.org/10.31805/acjes.656153>.
- Gallagher, J. J., & Gallagher, S. A. (1994). Gender differences in gifted adolescents' perceptions of their parents' roles in talent development. *Journal of Youth and Adolescence*, 23(3), 373-385.

- Gottfried, A. E., Gottfried, A. W., & Guerin, D. W. (2007). Parental involvement in the development of children's reading skill: A five-year longitudinal study. *Child Development, 78*(4), 1395-1410.
- Greiff, S., Holt, D., & Funke, J. (2013). Perspectives on problem solving in cognitive research and educational assessment: analytical, interactive, and collaborative problem solving. *Journal of Problem Solving, 5*, 71-91.
- Gross, M. U. (2000). Exceptionally and profoundly gifted students: An underserved population. *Understanding Our Gifted, 12*(2), 3-9.
- Grusec, J. E., Danyliuk, T., Kil, H., & O'Neill, D. (2017). Perspectives on parent discipline and child outcomes. *International Journal of Behavioral Development, 41*(4), 465-471.
- Gubbins, E. J. (2015). The cognitive characteristics of mathematically gifted students. In S. G. Assouline, N. Colangelo, J. VanTassel-Baska, & A. Lupkowski-Shoplik (Eds.), *A nation empowered: Evidence trumps the excuses holding back America's brightest students* (pp. 169-174). Iowa City, IA: Belin-Blank Center for Gifted Education and Talent Development.
- Hacatrjana, L. (2022). Flexibility to change the solution: An indicator of problem solving that predicted 9th grade students' academic achievement during distance learning, in parallel to reasoning abilities and parental education. *Journal of Intelligence, 10*(7), 1-17. <https://doi.org/10.3390/jintelligence10010007>.
- Huang, H. Y., Li, H., & Hsu, Y. C. (2022). Coping, COVID knowledge, communication, and HBCU student's emotional well-being: Mediating role of perceived control and social connectedness. *Journal of Community Psychology, 1*-23. <https://doi.org/10.1002/jcop.22824>.
- Isen, A. M., Daubman, K. A., & Nowicki, G. P. (1987). Positive affect facilitates creative problem solving. *Journal of personality and social psychology, 52*(6), 1122.
- Izzo, F., Baiocco, R., & Pistella, J.. (2022). Children's and adolescents' happiness and family functioning: a systematic literature review. *International Journal of Environmental and Public Health, 19*(24), 16593. <https://doi.org/10.3390/ijerph192416593>
- Jager, T. D., & Maserumule, M. H. (2021). Innovative community projects to educate informal settlement inhabitants in the sustainment of the natural environment. *Sustainability, 13*(11), 6238. <https://doi.org/10.3390/su13116238>
- Jonassen, D. H. (2000). Toward a design theory of problem solving. *Educational Technology Research and Development, 48*(4), 63-85.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayıncılık
- Keown, L. J., & Woodward, L. J. (2006). Preschool boys with pervasive hyperactivity: Early peer functioning and mother-child relationship influences. *Social Development, 15*(1), 23-45.
- Kerns, K. A., & Abraham, M. M. (2002). Mother-child attachment in later middle childhood: Assessment approaches and associations with mood and emotion regulation. *Attachment & Human Development, 4*(1), 1-33.
- Kim, E. S., Kim, H. E., & Kim, J. J. (2020). The neural influence of autobiographical memory related to the parent-child relationship on psychological health in adulthood. *Plos One, 15*(4), e0231592. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0231592>
- Martin, R. A. (2007). *The psychology of humor: An integrative approach*. Burlington MA: Elsevier Academic Press.

- Martin, R. A., & Lefcourt, H. M. (1983). Sense of humor as a moderator of the relation between stressors and moods. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45(6), 1313.
- Moore, G. A., Cohn, J. F., & Campbell, S. B. (2001). Infant affective responses to mother's still face at 6 months differentially predict externalizing and internalizing behaviors at 18 months. *Developmental Psychology*, 37(5), 706.
- Neihart, M., Reis, S. M., Robinson, N. M., & Moon, S. M. (2002). *The social and emotional development of gifted children: What do we know?* Waco, TX: Prufrock Press.
- OECD (2019). *PISA 2018 Results (Volume V): Effective Policies, Successful Schools*. Paris: OECD Publishing.
- Ogelman, H. G., Önder, A., Seçer, Z., & Erten, H. (2013). Anne tutumlarının 5-6 yaş çocuklarının sosyal becerilerini ve okula uyumlarının yordayıcı etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), 143-152.
- Olszewski-Kubilius, P., Lee, S. Y., & Thomson, D. (2014). Family environment and social development in gifted students. *Gifted Child Quarterly*, 58(3), 199-216.
- Papalia, D. E., Olds, S. W., Feldman, R. D., & Gross, D. (2003). *Human development* (9 th. edition). USA: McGraw Hill.
- Pinar, S. E., Yıldırım, G., & Sayın, N. (2018). Investigating the psychological resilience, self-confidence and problem-solving skills of midwife candidates. *Nurse Education Today*, 64, 144-149. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2018.02.014>.
- Popper, K. R. (1999). *All life is problem solving*. Psychology Press.
- Rumahlatu, D., Sangur, K., & Liline, S. (2020, January 3). The effect of complex instruction team product (citp) learning model on increase student's skills. *International Journal of Instruction*, 13(1), 587-606. <https://doi.org/10.29333/iji.2020.13138a>
- Scherer, R., & Beckmann, J. (2014). The acquisition of problem solving competence: evidence from 41 countries that math and science education matters. *Large-Scale Assessments in Education*, 2(1). <https://doi.org/10.1186/s40536-014-0010-7>
- Schoenfeld, A. H. (2014). What is problem solving? In S. L. Lajoie (Ed.), *The Cambridge Handbook of Technology and Education* (pp. 295–309). Cambridge: Cambridge University Press.
- Senemoğlu, N. (2009). *Gelişim, öğrenme ve öğretim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Serin, O., Bulut Serin, N., & Saygılı, G. (2010). İlköğretim düzeyindeki çocuklar için problem çözme envanteri'nin (ÇPÇE) geliştirilmesi. *İlköğretim Online*, 9(2), 446-458.
- Silverman, L. K. (1993). *Counseling the gifted and talented*. Denver, CO: Love Publishing.
- Socha, T. J. (2012). Children's humor: Foundations of laughter across the lifespan. *Humor Communication: Theory, Impact, Outcomes*, Ed.: RL Dicioccio. [http://www. Odu. Edu/~ Tsocha/Comm601/Socha-Childrens-Humor-Chapter](http://www.Odu.Edu/~Tsocha/Comm601/Socha-Childrens-Humor-Chapter).
- Sternberg, R. J., & Davidson, J. E. (2005). *The nature of insight*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Pearson Education.
- Tavşancıl, E. (2005). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Totan, T., & Kabasakal, Z. (2012). Problem çözme becerileri eğitiminin ilköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin sosyal ve duygusal öğrenme ihtiyaçları ve becerileri üzerine etkisi. *İlköğretim Online*, 11(3), 813-828.

- Treffinger, D. J., & Isaksen, S. G. (2005). Creative problem solving: The history, development, and implications for gifted education and talent development. *Gifted Child Quarterly*, 49(4), 342-353.
- Van den Heuvel-Panhuizen, M. (2003). The didactical use of models in realistic mathematics education: An example from a longitudinal trajectory on percentage. *Educational Studies in Mathematics*, 54(1), 9-35.
- Webb, J. T., Gore, J. L., Amend, E. R., & DeVries, A. R. (2007). *A parent's guide to gifted children*. Scottsdale, AZ: Great Potential Press.
- Yıldız, A., Baltacı, S., Kurak, Y., & Güven, B. (2012). Üstün yetenekli ve üstün yetenekli olmayan 8. Sınıf öğrencilerinin problem çözme stratejilerini kullanma durumlarının incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 123-143.
- Yıldız, S., & Altay, N., (2021). Ebeveynlik tutumları ve üstün yetenekli çocukları üzerindeki etkileri: bir literatür taraması. *Üstün Yetenekli Genç Bilim Adamlarının Eğitimi Dergisi*, 9(2), 123-132. <https://doi.org/10.17478/jegys.864037>
- Yurtsal, Z. B., & Özdemir, L., (2015). Assertiveness and problem solving in midwives. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*, 20(6), 647. <https://doi.org/10.4103/1735-9066.170016>
- Zeng, X., & Tan, C., (2021). The relationship between the family functioning of individuals with drug addiction and relapse tendency: A moderated mediation model. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(2), 625. <https://doi.org/10.3390/ijerph18020625>
- Zhang, Q., Yang, Y., & He, L. (2020). Family communication patterns and adolescents' problem-solving ability: The mediating role of self-efficacy. *Journal of Child and Family Studies*, 29(5), 1322-1332.
- Zhao, L., & Zhao, W., (2022). Impacts of family environment on adolescents' academic achievement: The role of peer interaction quality and educational expectation gap. *Frontiers in Psychology*, 13, 1-17. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.911959>

İletişim/Correspondence

Sevilay CANPOLAT
sevilaycanpolatt@gmail.com
İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa İstanbul/TÜRKİYE

Oğuzhan GÜLER
Guleroguzhan21@gmail.com
İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa İstanbul/TÜRKİYE

Murat ÖKCÜ
ookcumurat@gmail.com
İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa İstanbul/TÜRKİYE

Ayça KÖKSAL KONİK
akoksal@iuc.edu.tr
İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa İstanbul/TÜRKİYE